Halucinace.

Objevilo se to právě v den jeho čtyřicátých narozenin. Lépe řečeno, v noci po nich. Jindra Chocholáč nikdy se nevracel domů za dne, málokdy za večera, pravidelně hezky pozdě v noci. A toho osudného dne byl si umínil, že se vrátí až "zejtra ráno", toho dne chtěl dokonale užíti, i s nástavkem noci. A Jindra Chocholáč byl by dodržel, zcela jistě jen kdyby taky byli vytrvali jeho přátelé, kteréž sezval na oslavu svého osudného dne.

Říkal mu tak sám, a dávno, dávno před tím, než se osudný den rozbřeskl, propadal jisté tesklivosti. Téměř tvrdošíjně si namlouval, že ten den jest určitou mezí v jeho životě.

"V ten den", šeptával si, "nadobro se rozloučím s mládím! Tím dnem nadejde mi skutečně železný věk!"

Tak líto mu bylo života, který mu uplynul, a tak tesklivě hleděl do toho "zbytku", jak to nazýval.

Arci již dříve šlehlo v jeho sluch častěji nějaké slovo o staromládenectví, ale Jindra se bránil, zuby nehty se bránil, že by svět měl právo ho tak nazývati, dokud nedovršil čtvrtou desítku svých let. Ale až osudný ten den přijde a zapadne v šedivinu všech dnů minulých, pak marno brániti se, pak je tomu tak! Je po květu růží, po milostných dobrodružstvích, po všech nadějích, po luzném obraze domácího krbu, jak si jej kdys malovával — a zbude ze všeho jen ten mládenecký pokoj u kvartýrské Kostkové — ach, takový studený, bezbarvý náhražek útulného domácího krbu. Nebo ani na to již nepomýšlel, aby hledal cosi lepšího. Co by si vyměnil? Pokoj za pokoj, kvartýrskou za kvartýrskou stejně vyschlou a lhostejnou, domovníka za domovníka. Leda že by vyzískal někde jinde vlastní domovní klíč, po němž kdysi tolik toužíval, tehda ještě, když bydlil v Křemencové ulici, v tom zákoutí na konci chodby, tehda, když se nevracel domů sám a když mu tak vadily zpytavé pohledy domovníkovy, snažící se, aby pronikly hustý závoj, jímž bývala zastřena Réza. Ah, to je mu již taky lhostejno. Kde je Réza!

Tak veselý chtěl míti čtyřicátý den svých narozenin, tak bouřlivý — a ti zbabělci všichni se rozprchli do hodiny s půlnocí. Měl tam zůstati sám? Se zívajícím číšníkem Alojzem, který ho v duchu jistě posílal ke všem čertům?

Tak tedy šel. A jak vykročil v chladný noční vzduch, zakolísal se. Jindřicha Chocholáče zarazilo to.

"Je to horší, než jsem se domníval", zahučel do limce. "Viklám se — tu to je, stáří se ohlašuje. Příroda má své hranice, mezníky, oddíly. Co, deset sklenic, a to mi podrazí nohy?"

V tom okamžiku probudilo se v Jindrovi svědomí. Díval se do minulých dnů a připadalo mu, jakoby hleděl na Rudé moře. Bezpočet vypitých sklenic sléval se před ním v ohromnou jedinou hladinu. Pěnila se, vzdorovala, nadýmala velikými vlnami, a na hřebeně těch vln zmítalo se cosi jak ořechová skořápka. Rozbouřená hadina hrozila pohltiti ji.

"To je zdravý rozum", vytřeštil Jindra oči. "Ano, rozum! Ještě se drží, ještě odolává — ale nový náraz, nová vlna, a skořápka se překotí."

Jindra Chocholáč zafuněl, vydechl a statečně vykročil.

"Začneme jinou! Přestane to! Konečně je čas, abych měl rozum a podržel jej. Ku předu!"

Šel a přemítal, není-li vlastně pozdě.

"Není," povídá si. "Vždyt' jsem četl — u čerta, kdo pak to byl? Hýřil do čtyřicátého roku, pil jako nezavřený, ale pojednou ut'al a by z něho nejřádnější člověk. A dožil velikého věku. Kdo pak to byl, u čerta! Voltér? Ne, pletu se, Rusó? Ne. Kazanóva? Ne, ten zůstal flámou, a pak ani nepil, myslím. Vzal ho čert, kdo to byl, ale vím to, četl jsem. Dobrá, změníme taky program. Pro koho vastně mám ludračit? Pro ty oškleby, kteří mi v nejlepším utečou? Ne! Víc vody, míň alkoholu! Do řeky, Jindro! Plavat! A víc procházek! Kde je psáno, že mám pít deset sklenic? Jsem si odporuf! Fuj, starý zhýralče!"

Jindra Chocholáč umlkl náhle. Připadalo mu, že sebou příliš opovrhuje. A pozbude-li úcty k sobě samu, je vše ztraceno. Domů!

V jistém návalu velkomyslnosti dal dnes domovníkovi dva desetníky, ač ne-li proto, aby domovník shovívavěji posuzoval stav jeho, v jakém se navracel.

A když přešel dvůr staré budovy a vstupoval do schodiště zadního domu, škrtl sirkou a pracně rozžehl sloupek.

"Stupej rovně, Jindro," napomínal se, "a dobře počítej. Bydlíš ve třetím patře. Dvakrát po čtrnácti a pak čtyřikrát po dvanácti. A budeš doma. Kde pak mám klíč od předsíně? A potichu, Jindro! Nemusí baba vědět, kdy jsem přišel. — A co je jí do toho!" zahuhlal náhle rozdurděn. "Vždyt' platím! Její věcí je pořádek a čistota. Nic jiného nežádám."

Šťastně vykobrtal se nahoru, otevřel, zamkl zase, po prstech došel do svého pokoje. Z kuchyně ozývalo se zdravé chrupání a Jindrovi se ulehčilo. Paní Kostková spí.

Postavil sloupek, rozepínal kabát, vestu, rozhlíželo se, kde jsou trepky.

A tu pojednou kmitlo se mu cosi — cosi černého, uhánějícího při zdi kamsi za kamna, cosi malého, s dlouhým ocáskem, jako stín, beze šustu — a hle, za prvým druhý stín, stejně malý, rychlý, s ocáskem — — —

V Jindrovi zatajil se dech, Jindra vypoulil oči a hleděl, hleděl ztrnule ke zdi, měře ji od okna k kamnům, a zíral v kout u kamen, vyběhne-li druhou stranou za nimi cosi. Kolena se pod ním roztřásla, že se musil opřít o stůl, a když ani tím třesení nezmírnil, došoural se na opačnou stranu světnice a klesl na pohovku.

"Jindro!" zasténal, "už je to tu! Myši! Vidím myši! Alkoholismus! — Právě tak, jak o tom onehdy doktor Cvrček vyprávěl. To je první zvonění. Myši! Jsem ztracen! Ted' myši, a pak mě popadne delirium, třeštění, a pak mě odvezou, obleknou ve svěrací kazajku — — Jindro, Jindro!"

A Jindra opřel hlavu do dlaní a rozplakal se, až mu slzy prsty protékaly, hrudí to lomcovalo, ústa přetékala horkou slinou, v nose pláčem zavlhalo. Plakal jako dítě. V tom pláči vzpomínal na své dětství, kdy ještě nevěděl, co je pití, vzpomínal na svého moudrého, střídmého otce, na dobrou matku, na všechna její naučení, vzpomínal na nebožky sestry, na nebožtíky bratry, a huhlal v usedavém brekotu do dlaní:

"Ach, ti všichni odešli, ti dobří, pořádní lidé, já lump tu zůstal, abych utopil rozum v pití! Myši, myši! Viděl jsem myši!"

Nevěděl, jak dlouho tak seděl, ale konečně již neplakal slzy, pramen jejich vyschl, jen oči ho pálily a jen hrudník se dmul a lomcoval sebou a z hrdla již drala se jen štkání na sucho.

Konečně Jindra Chocholáč oddálil ruce a vzhlédl do pokoje, jasně ozářeného. Povytažený kousek sloupku byl dohořel až k klubíčku, kteréž chytilo celé, a ted' hořel sloupek desíti knoty, vosk se rozléval po stole, jím napojená hořela i kruhem vlněná pokrývka stolní. Vyděšen zíral Jindra na plamen, vyskočil, chopil se sklenice vody na nočním stolku a vychrstl ji do plamene. Zaprskalo, začadilo, zasmradilo se v pokoji, bylo tma. Jindra se chvěl ulekáním, tápal k nočnímu stolku, nahmatal sirky, rozžehl petrolejku a díval se ztrnulý na spoustu, malým tím požárem způsobenou. Potom zraky jeho zabloudily do zrcadla, z něhož naň pohlížela zarudlá tvář s opuchlýma očima, tvář, jaké v zrcadle ještě nikdy neviděl. — —

Když ráno paní Kostková vstupovala se snídaní, byla okna pokoje Jindrova otevřena, světnicí vanul chladný vzduch. Na posteli ještě v hlubokém spaní pohřížen ležel Jindra, s hlavou ovázanou ručníkem, u postele stálo umyvadlo plné vody. Stůl byl pokryt novinami a knihami, aby aspoň na chvíli byly zakryty stopy ohníčku.

Paní Kostková postavila tác s kávou a po prstech se vykrádala ze světnice. Ale než unikla, pohnul sebou Jindra a zachroptěl jako ze spaní:

"Myši! Myši!"

"Můj bože", vzdychla kvartýrská, "obávala jsem se toho! Jak to dopadne! Půjde-li opravdu—"

Toho dne večer vrátil se Jindra Chocholáč přímo z úřadu domů, což překvapilo nejvíc paní Kostkovou, ale zároveň ji znepokojilo. Spěchal s balíčkem do pokoje, zavřel se. Z balíčku vyňal novou pokrývku, sházel se stolu knihy, noviny, odklidil a vyškrabal pečlivě všechny stopy včerejší nehody, prostřel novou pokrývku, prohořelou vecpal zatím do kamen. Snad ji později spálí.

Spořádav to, překvapil paní Kostkovou podruhé, vstoupiv do kuchyně a žádaje, aby mu přinesla večeři.

"Pan doktor dnes nikam nepůjde?"

"Ne. Zůstanu doma. Jenom ještě na procházku, ale za hodinu jsem zde."

"Pivo taky nějaké?"

"Ne. Jen čtvrtku vína a syfon. Mám nějak nedobré spaní", lhal Jindra.

Paní Kostková starostlivě se zatvářila. A když Jindra odešel, vzdychla všechna stísněna:

"Můj bože, bože, jak to s ním dopadne!"

Ale hned kvapila do pokoje, prošukala, kde co, horlivě se obírala koutem u kamen a potom spěchala pro večeři, pro víno.

Celý týden žil tak Jindra Chocholáč a nabýval klidu, zároveň však svěžesti, dávno nepoznané. S lehkou hlavou ulehal, netrýzněn dalšími halucinacemi, časněji a čile vstával. A co dávno již nebyl učinil: taky ted' doma pracoval. Psal i četl, a skoro se mu ani nezastesklo po obvyklé společnosti.

Bylo v neděli ráno, Jindra Chocholáč ležel na lůžku s očima dávno otevřenýma, přece však uvažoval, nemá-li dnes ještě chvilku poležet, když je neděle.

Polehounku otevřely se dvéře, potichounku vplížila se paní Kostková, první její pohled padl v kout za kamna. A tu pojednou zapomněla na všechnu opatrnost a zvolala tlumeně:

"Konečně, potvory!"

A sehnula se do kouta.

"Co pak?" vymrštil se Jindra na lůžku.

"Tady jsou, pane doktore!" volala paní Kostková vítězoslavně, vztyčujíc obě ruce vysoko nad hlavou, v každé ruce past'. V jedné pasti tetelily se dvě myši, ve druhé tři.

"To jsem pomněla tisíc ouzkostí, pane doktore", hovořila matrona horlivě. "Najednou, kde se vzaly, tu se vzaly — myši zde. Zde za kamny pod podlahou měly skrýš, díru prokousaly, rodinu vyvedly, bůh ví, odkud. Poprvé jsem na to přišla před čtrnácti dny, nasypala jsem do díry tlučeného skla, sádry, popela, jedu — nic naplat, myši pořád. Poličila jsem, nadarmo. Bůh ví, co žraly, ale na vnadu nešly. Až dnes v noci. A proto pan doktor nespal, proto pana doktora bolela hlavička, proto pan doktor otvíral okna — já umírala ouzkostí, že dá pan doktor výpověď. Ale máme je, a ted' zaleju doupě cementem a bude pokoj. Chvála pánubohu!"

Jindra Chocholáč díval se na pasti, vzpomínal, v hlavě se mu jasnilo, radostný výraz zaplavil jeho líce, a vzpřahuje obě ruce, volal k paní Kostkové:

"Dejte je sem, potvůrky, at' se na ně podívám. Jejej, jejej, celá myší rodina! Myšky, zlaté myšky, zlíbal bych vás! To jste byly vy!"

Vyjevena dívala se kvartýrská na Jindru, ale pojednou vytrhla mu pasti z rukou, neboť se obávala, aby zas myši nepustil, jakou radost z nich měl. Vytrhla, odkvapila, a za chvíli mu oznamovala, že jsou utopeny.

"Chudáčkové!" politoval Jindra, z hluboka vzdychnuv. "Za to, že mne zachránily!"

Čemuž paní Kostková nadobro nerozuměla. Jako jí taky nešlo do hlavy, že se pan doktor tak nadobro rozžehnával s dřívějším svým životem. A třeba že byly myši polapeny, klidu nenabyla. Sedává v kuchyni zamyšlena a přemítá:

"Přijdu o něj, odejde mi, vím to. A možná, dost možná, že ho ty myši na to přivedly. Jakživy tu nebývaly. Kdo by věřil, že se člověk pro nějakou myš rozběhne na ženidlo. A takového pána už nikdy nedostanu. Ne, takových není nazbyt. Těšívala jsem se vždycky, že to můj poslední nájemník. A zatím budu zvykat na jiného. Můj bože, pro několik nefádů myší!"

A hlava paní Kostkové, pluná starostí, klesá do klína, nad kostkovanou zástěru. Málem je staré kvartýrské do pláče.

Ypsilon.

Pražské mosty.

V Praze, 9. července.

Když jsem přišel asi před pětatřiceti lety poprvé do Berlína, zavedli mne přátelé do nejstarší tamější čtvrti "Koelu" a ukázali mně tam můstek, přes který nikdo nesměl, kdo nezaplatil "troják", t. j. tři trojníky. Tomu říkali "zvláštnost". Tím se chlubili jako Pařížané svým mostem Alexandrovým, Benátčané svým 'mostem vzdechů' a Newyorští svým mostem "Brooklynským."

My Pražané máme takových mostů několik a jsou delší i levnější. Pustíme každého na ně za dva trojníky a potom každou sobotu peníze, jež jsme takto utržili, spočítáme a zaznamenáme, abychom na konci roku zvěděli, že nám mosty vynesly více než půl milionu korun.

Mně největší dělá potěšení, když se spletou cizinci a aniž by cos zlého tušili, na takovýto náš most vkročí. Domnívají se totiž, chuděrkové, že mosty jsou proto, aby se po nich chodilo z jedné strany na druhou a ne aby se za to potěšení platilo, poněvadž mají za to, že by tímtéž právem mohla slavná obec zatáhnouti provazem kteroukoli frekventovanou ulici a vybírati "entrée". Smutně pochodí, kdo dříve nepřečetl si důkladně příslušnou partii v Baedeckrovi. Vyběrčí se na něho vyřítí jako kuna na zbloudilou slepici.

Chudáci! Kdybyste znali jejich minulost. Kdyby se tak všichni sesedli do kola a každý jal se vypravovati historii svého života, přešla by vás chuť tropit si z nich úsměšky, říkat jim "Lumírové" a strkat obě ruce pod vestu, aby se zdálo, že vám je na vojně ustřelili nebo v továrně utrhla mašina a že nemůžete tedy pro krejcar do kapsy. Jsou to téměř šmahem sami "domácí páni" a co si všechno musili dát líbit od mizerných nájemníků, aby je později ještě větší stihla pohroma.

Je tomu již několik let, co vzniklo mezi nimi a kováři a zámečníky, zaměstnanými v různých smíchovských továrnách, malé nedorozumění. Víte, co si na ubohé "Lumíry" vymysleli? Když se blížili k mostu, strčili do dýmky na žhavý popel krejcar a pak ho výběrčímu vtiskli do ruky.

Měli jste slyšeti, jak bolestně zaúpěl, kdežto otužilá pravice Hefaistova ani toho neucítila.

Však mi v paměti utkvěla historie, přihodivší se již před patnácti lety, jejíž hrdiny byli náhodou muži, kteří v české společnosti něco znamenali. Byli mezi nimi poslanci, tři soudní úředníci, tři advokáti, slavný básník, velkoobchodník a moje nepatrnost. Popíjeli jsme po celý večer na "Vikárce" a potápěli duše své ve slavnou českou minulost, nedlouho před dvanáctou jsme se vraceli po starých zámeckých schodech ke svým domovům.

Nálada naše byla povznesena a k velikým činům odhodlána. Největší odvahu potýkat se se všemi nepřáteli vlasti měl kolega poslanec, jehož jméno neprozradím, kdybyste mne kolem lámali, ponechám to nanejvýš známému zrádci poslaneckých tajemství. Týž to dojista vyšuká.

Přešli jsme v klidu a pokoji, žasnouce vespolek nad krásou "Orlona", Řetězovou lávku i ocitli se u budky výběrčí. Každý z nás položil milostpánu v huňatém kožichu na prkénko před oknem krejcar a ucťivě jsme se poroučeli. Pojednou ale zaslechli jsme za sebou ne zrovna zdvořilá slova: "Zde se platí."

"Vylezte tedy ven!"

Obrátili jsme se a spatřili zmíněného již odvážného kollegu, opírajícího se o bok mostu, kdežto výběrčí v boudě, vystrčiv z kožichu holou hlavu na dlouhém krku jako na šťopce, replikoval vztekle: "Vy musíte ke mně, ne já k vám!" — "Kdo platí, má právo poroučet, ne kdo bere," zněla duplika.

Bůh ví, jak dlouho byli by páni v duchaplném právnickém dialogu pokračovali, kdyby mu nebyl policajt, jenž stál mezi oběma a tot' se ví, že zcela přirozeně klonil se k — "autoritě úřadu", jehož zplnomocněncem zdál se mu patrně býti výběrčí, učinil konec rozhodnutím, že nelze na tomto žádati, aby k vůli každému mizernému pasažéru opouštěl vytopenou boudu a vylézal z chundelatého kožichu. Přítel, aniž by cos řekl, učinil několik kroků směrem k boudě a podal výběrčímu zlatku. Týž zlostí zaječel podruhé. Však shrábl s uznání hodnou rychlostí devět krejcarových hromádek, přidal k nim devět krejcarů zvlášť a položil je rovněž na prkénko. Však dříve, než se nadál, přítel shrábl měď a než okénko zapadlo, hodil ji výběrčí mu na hlavu. "Tu máš!" . . .

Na to nemohl orgán bezpečnosti déle klidně pohlížet, na to nemohla se také naše společnost jen tak nečinně dívat. Proto se dali na útěk nejdříve páni soudci, dva z nich jsou již mrtví, po nich páni advokáti, kteří také již se rozžehnali s tímto světem, tak že zůstal jsem na místě jen já, básník a obchodník.

Přítel zatím se vochloval se strážníkem, což z dáli vypadalo tak, jako by ho chtěl shoditi do vody, zatím ale byl tu již kupec, který jedině správně pochopil situaci, řekl výběrčímu, aby rozházené krejcary sebral a si nechal a který obratně a rychle jakoby nic vtiskl cosi strážníkovi do uvolněné ruky, což tou měrou na něj působilo, že jakoby na komando zvedl ruku, všem nám salutoval a přál při tom velmi zdvořile dobrou noc . . .

Téže noci sešli jsme se ještě v obvyklé kavárničce, kde zatím se usedlí soudci hádali s advokáty, jaké jsme to spáchali zločiny a přečiny a mnoho-li za to dostaneme. — — —

Pana Martina Doudu neznáte? To je dobře, ostatně buďte ujištěni, že muž, o němž vám tuto vypravovati budu, jmenuje se docela jinak, což ale mě historii nebude ani dost málo na závadu. Pan Douda je vlastně Němec, ale v české společnosti smíchovské tak akklimatisovaný, že nemůže pochopit, proč my s Němci a oni s námi tak se rveme. Jsou takové exempláře, ale je jich tuze málo.

Seděl onehdy v útulné hospůdce na Vyšehradě a statečně popíjel. Mnoho-li jich měl? Co je vám do toho! To at' si vypořádá každý sám s sebou, nanejvýše se svou ženou. Hlavní věcí je, že mu chutnalo a že se bavil dobře. Bylo již hodně po půl noci, když zamířil k lávce poděl železničního mostu státní dráhy. A jak si liboval, že k disposici má nový komunikační prostředek, že nemusí se podrobiti šenkýřskému terrorismu na levém břehu Vltavy a že může si zatrunčit tu i tam též na břehu pravém, aniž by se musil trmácet bůh ví jak dlouhou dobu. "A to všechno za krejcar," pokračoval ve svém monologu při měsíčku.

"Kde ale mám krejcar? U všech všudy, vždyt' jsem přece platil desítkou?" I ohmatával se v levo i v pravo. Po penězích ale ani památky.

"U tisíce nedovařených knedlíků" — to bylo jeho nejzamilovanějším zaklením — "kam jsem to dal? — Ne, ne. Nedali mi nazpět. Co platno, musím se vrátit."

A poněvadž rozmrzen, obrátil se pan Douda na podpatku a zamířil opět tam, odkud přišel.

Však hostinec byl již zavřen a všude hluboké ticho. Měl bouřit? Nikoli. Věc spravit se může až ráno, ostatně dobrá a vhodná causa bibendi. "Je to sice dlouhá procházka — pravil sám k sobě — půjdu-li po Kamenném, ale nemůže mi škodit, beztoho se doktor pořád stuchá, že dělám málo pohybů." A již putoval Podskalím, kolem Vltavy, směrem ke Karlovu mostu.

Šel a pořád šel a šel dlouho. Chůze počala se mu stávati mrzutou a vzdálenost nezměrně velikou. Vltavu sice po chvilkovém bloudění našel, ale žádný most. Pojednou ocitl se v končině ne pouze liduprázdné, což by nebylo divem vtuto dobu, ale jinak svým rázem přísterné. Ulice byly čím dále tím užší a potom ten zápach, jenž se jimi dral . . .

Ale přece šel dále a pořád dále.

Však o kamenném mostě pořád ani potuchy. Obraz ulic měnil se každých sto kroků. Ale když mu bylo všechno tak cizí. Je pravda, že jako lokální vlastenec smíchovský znal na druhé straně Vltavy jen pobřežní partie, nanejvýše až k Václavskému náměstí, ale přes to stávala se mu Praha nesmírně velikou, ba nekonečnou. Zdálo se mu, že jde nejméně už dvě hodiny . . .

Nejednou zastavil se před budovou, jež se mu jevila býti povědomou, ale přece jen ji nemohl určiti, tu zas se mu zdálo, že jde pod mostem a nikoli přes most, jak bylo v jeho programu. Pojednou octnul se na kolejích tramwayových.

"Výborně!" zvolal. "Ty dojista na Kamenný most povedou, kam jinam?" A svěřil se jim. A šel pořád.

"Co to? — Vždyt' kráčím, aspoň se mi tak zdá, stromořadím. A kde u všech všudy je před kamenným mostem stromořadí? Na Ferdinandově nábřeží. Kde je ale pomník?" dupnul si vztekem, maje toho už dost.

"Tamhle!" Ozval se kdosi a ukázal nočnímu chodci na cosi, co ve skupině stromů, v jakémsi parku skutečně vypadalo jako socha. —

Vyhráno! pomyslil si pan Douda a honem tam.

Socha tam stála, ale jaká. Ne císařova, ale vysoký jehlanec, jak ve tmě mohl poznati.

"Tady máte sochu," — opětně se ozval kdosi — patrně týž, jenž mu ji byl před chvíli ukázal a který Doudu patrně sledoval.

"To ale není ta má?"

"A jakou hledáte?"

"Sochu císaře Františka!"

"Ta je přece na Nábřeží! Snad nemáte s ní nějaké zlé úmysly, vy našedivělý Omladinisto!" V okamžiku tom objevila se vedle mluvčího postava druhá.

"Co vám napadá, hledám ji jen proto, abych zvěděl, kudy na Karlův most."

"Člověče, a na ten se ptáte — v Libni?"

"V Libni?"

"Ano. Rozhlédněte se vůkol. Tma už minula a brzy vyjde slunce." —

"Opravdu."

Setřel si pot s čela, a poděkoval se — patrole.

Co mu zbývalo, než nastoupiti cestu zpáteční. Byla sice drobet kratší, ale trvala přes půl 2. hodiny, tak že se vrátil domů, právě když domovnice otvírala vrata.

Ó, jak byl doma uvítán!

A co se mu nasmáli druhého dne na Vyšehradě, kde mu sklepnice vytáhla peníze z malé kapsičky u kabátu, do níž dobročinní lidé ukládají krejcary pro žebráky a méně dobročinní desetníky na tramway a kartáčky na vousy . . .

A jaký vztek měl, když mu sdělili, že na železniční lávce v noci už — nevybírají!

Surcouf, král Korsarů.

Na pobřeží bretoňském v Saint-Malo byl dne 6. t. m. odhalen pomník národního hrdiny francouzského Surcoufa. Socha, vztyčená na náměstí malebného města, jest dílem sochaře Caravanieza — představuje slavného bojovníka v pose velitele, ženoucího se v čele svých mužů na nepřítele. Socha má nápis: "Král Korsarů, baron císařství."

Surcouf narodil se v Saint-Malo r. 1773, když vichřice divoce vála od moře.

Rodina Surcoufů, původu irského, byla námořnická. Mládí potomního hrdiny válečného minulo v drsném a pracovitém životě námořnickém. Kázeň školská nebyla mu po vůli a jako třináctiletý kluk utekl z koleje v Dinanu, kam jej otec uzavřel, když nebylo možno skrotiti bujné jeho kousky.

Moře bylo milenkou Surcoufovou, jemu patřilo jeho srdce a jeho duše.

Chtěl být jen námořníkem a to hned.

"Přísahám, že nepustíte-li mne na lod', moře se stane mým hrobem," pravil vzdorně k svému otci.

Od té doby začíná dobrodružný, pohyblivý život Surcoufův.

Ve 13 letech byl dobrovolníkem na pobřežní lodi, v 15 letech pluje do Indie a v 17 letech stal se již poručíkem. Když mu bylo 20 let, bylo mu nabídnuto velení bricku "Créole", který provozoval obchod s černochy, ale brzo opustil tuto lod' a stal se velitelem "Emlie", jež měla čtyři děla a 30 mužů.

Dosáhl své největší touhy. Může bojovati a pronásledovati Angličany, proti nimž pojal zášť, když křížem krážem jezdil indickým oceánem a jež pokládal za největší nepřátely své vlasti.

Stal se Korsarem.

Brzo bylo slyšet o smělých koušcích.

Se svou malou lodí podnikal nejodvážnější útoky na Angličany.

První anglická lod', již zajal, zvala se "Pinguin" a přiblížila se k pobřeží francouzskému s nevalně přátelskými úmysly.

Rok potuloval se na širém moři a přivlekl pět anglických vysokostěžejních lodí.

Od roku 1798—1801 byl postrachem moře indického. Byl strašným divochem oceánu. Odvažoval i na největší lodi. Na jeho hbité lodi korsarské odehrávala se vždy stejná scéna.

"Lod' na obzoru!" ozval se hlas hlídky na vrcholi stěžně.

"Kde?" táže se Surcouf.

"Na pravo, přímo proti nám!"

"Jaká vlajka?"

"Anglická!"

"Je velká ta lod'?"

"Velmi veliká!"

"Tím lépe! Čím větší lod', tím větší je váš podíl, hoši! Ku předu!"

Nevyrovnatelná byla odvaha, rozhodnost, rychlost a lstivost mladého válečníka mořského. Jako vlk vrhal se na svou kořist'.

Byl vtipný a stejně obratný ve slově jako v pohybu.

Arrogantní důstojník anglický pravil k němu:

"Korsaři se biji pro peníze, my se bijeme pro čest."

"Každý pro to, co mu schází," odvětil Surcouf.

Se svými námořníky, drsnými, odvážnými chlapíky, kteří se nebáli ani čerta, jednal bodře, po kamarádsku, byli by šli za ním do ohně. Věděli, že pod tvrdou skořápkou jejich kapitána se skrývá dobré jádro. Po několik let projížděl oceán a stal se postrachem Angličanů i miláčkem bretoňského lidu, jenž v něm zřel svého národního hrdinu.

Když r. 1802 uzavřen mír v Amiensu, vrátil se do Saint-Malo a věnoval se lod'arství. Byla mu nabídnuta hodnost kapitána válečné lodi, Nepřijal ji. Chtěl zůstat svobodným. Byl dosti bohat. Chtěl odpočívat.

Ale již za nějaký rok vypudilo jej to zase na moře. Šel bojovat proti Angličanům, kteří tak kruté mátli velkolepé plány Napoleonovy.

Měl lod' s děsivým jménem: "Strašidlo".

A po moři se nesla zvěst', že divoký Surcouf vstal z mrtvých a že zase bije Angličany.

Dvě léta honil anglické lodi po oceánu a jeho korsarská sláva dosáhla vrcholu. Pak se vrátil do své vlasti a žil klidně. Zemřel u věku 54 let.

Když Napoleon založil řád čestné legie, jeden z prvních křížů zdobil chrabrá prsa Surcoufova.

Manon.

Různé zprávy.

§ Středověká historie v novověku. Krásná Kampanie má obyvatelstvo, které dosud nedovedlo se vymaniti ze středověkých pověr a čarů. Není tomu dávno, co ve městě Eboli spálili mniši knihy a zbraně, jako kdysi pověstný Savonarola, a již opět dochází zpráva z Casatorie o středověké kocourkovině. Malý chlapec napil se vody a onemocněl. Okamžitě vlekli ho sedláci ke knězi v přesvědčení, že ho "posedl satanáš", a když místní farář se jim vysmál srdečně, šli k vesnickému mastičkáři, který lépe věci rozuměl a ihned počal d'ábla vykuřovati a zafikávati. Dokonce prý ve svěcené vodě hocha koupal. Poněvadž však d'ábel byl příliš tvrdohlavý, šli konečně ke starému čaroději, který měl pověst jako zázračný lékař a ten dovedl hocha ke studni, z níž pil. Tam dály se strašlivé věci, v jichž tajemství vnikne jen duše zasvěcence. Po těch přísných hokus-pokusech dal stařec hochovi něco pro dávení; hoch skutečně po chvíli vrhl a objevila se — malá ještěrka, kterou chlapec při pití spolkl. — Rozumí se, že to byl ten "vypuzený d'ábel" a že tím sláva starého kouzelníka značně vzrostla. Ovšem nikoli neprávem, poněvadž přece jen provedl věc lépe, nežli onen farář.

§ Anglický Šalomoun. Před smírčím soudcem v západním Londýně objevila se dáma a žádala soudce, aby jí chránil proti muži, jelikož jí pořád vyhrožuje zabitím. Vyprávěla, že jest členem kostelního sboru a že muž její tvrdí, že jen proto zpívá ve sboru, aby mohla koketovati s mladým duchovním. — "Překvapím-li tě s ním, zabiju tě!" hrozil prý jí muž v záchvatu rozčílení. "Nu, a obcujete snad s tím duchovním?" tázal se po krátké pomlčce soudce. "Rozumí se, že nikoli," odvětila s uzarděním panička. "Pak mi nezbývá než zamítnouti vaši žádost, neboť pak nemá váš muž také příčiny a příležitosti, aby mohl splniti svou hrozbu," znělo rozhodnutí soudcovo. Panička neví nyní, bylo-li moudré, že šla se svou záležitostí k soudci.

§ Zvířata jako lékaři. Již první pozorovatelé přírody poznávali, že zvířata ve svých nemocích a zraněních, vedena instinktem, hledají si sama pomoci a úlevy přirozeným způsobem. Egyptská báj vypráví, že posvátný pták Ibis naučil lidstvo mýti se tím, že nabral si zobákem vody a postříkoval si peří. Nilský hroch naučil prý zase lidi pouštění žilou. Jest o něm totiž známo, že při velkém návalu krve válí se po tuhém rákosí a střepech tak dlouho, až se zraní do krve. V Litvě udržuje se tradice, že koně se krvavě pokousají, je-li jim příliš horko. O účinku slin na otoky přesvědčilo nás lízání psů. I to dnes platí za osvědčený lidový prostředek přikládati sliny na bodnutí způsobené včelou nebo vosou. Poněvadž bylo pozorováno, že ovce, mající červy v játrech, lízají slanné kameny, dává se jim sůl; vodnatelná zvířata požírají železité hlíny, a psi okusují trávu, když si přecpali žaludek. Medvědi žerou zeliny, aby si posílili vnitřnosti po zimním spánku, kdežto při nechuti k jídlu lízají med a vsunují potom jazyk do mraveniště, aby si zaopatřili kyselinu mravenčitou. Holubi, drozdi, kosi a laně vyhledávají bobkové listy proti zácpě; jeleni naučili nás jísti artičoky. Zvířata, zvláště plazi užívají léčivých bylin proti uštknutí hadímu, které bud' požírají, nebo na nemocné místo přikládají. Vynálezcem homeopathie, t. j. léčení týmiž prostředky, které nemoc při vodily, jest prý myš. Jednou byla myš uštknuta jedovatým štírem, a poněvadž se cítila otrávenou, usmrtila štíra a sežrala ho jako protilíd.